

Advies aan Provinciale Staten		Uw contactpersoon C.J. Borst AD/STG
Tbv Statenvergadering d.d	06-11-2023	Doorkiesnummer +31 235143032 commissielandelijkgebied@noord-holland.nl
Commissie Landelijk Gebied		
Datum commissievergadering	09-10-2023	
Onderwerp: Begroting 2024		19 oktober 2023 1 19

Advies commissie Landelijk Gebied:

de voordracht Begroting 2024 als bespreekstuk door te geleiden naar PS van 6 november 2023.

Uittreksel van het concept-verslag Landelijk Gebied 9 oktober 2023:

4 A-agenda Algemeen

4.a.1 Financiën: Begroting 2024 (A-agenda alle commissies 9 en 16 oktober 2023)

4.a.2 Financiën: memorie van antwoord GS op technische vragen (publicatie 4 oktober 2023)

In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2024 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten. Agendapunt 4.a.2 betreft de memorie van antwoord. In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de schriftelijke vragen die Provinciale Staten over de begroting 2024 hebben gesteld. Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en de memorie van antwoord) die betrekking hebben op deze commissie.

Eerste termijn commissie

De heer **Klein** (CU) bedankt het college van GS voor het toesturen van de begroting en het beantwoorden van vragen. Hij uit zijn zorgen over de afname van middelen die langjarig beschikbaar zijn voor het beheren van natuur. Gezien de investeringen in nieuwe natuur, verwacht de heer Klein dat er meer middelen beschikbaar zouden zijn voor het beheer. Na het lezen van antwoorden op technische vragen, constateert hij dat er inderdaad een tekort is. Hij stelt een tweeledige vraag aan GS:

1. Hoe groot is het verwachte tekort voor 2024 en de daaropvolgende jaren?
2. Waarom kiest het college ervoor om een begroting te presenteren waarin er enerzijds geïnvesteerd wordt in het realiseren van natuur en anderzijds onvoldoende middelen beschikbaar zijn voor het onderhoud en beheer van deze natuur?

Mevrouw **Schneemann** (Volt) spreekt haar dank uit naar de gedeputeerde en ambtenaren voor het opstellen van de begroting en de gegeven antwoorden. Ze haalt herinneringen op uit het jaar 2000, zoals de introductie van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ondanks de technologische vooruitgang sindsdien zijn de doelen van de KRW nog niet behaald, wat risico's op boetes met zich meebrengt.

Mevrouw Schneemann drukt haar zorgen uit over het niet behalen van de KRW-doelen en trekt parallellen met het stikstofdossier. Volt is van mening dat de huidige aanpak niet voldoende effectief is en pleit voor meer duidelijkheid en proactieve maatregelen.

Haar vragen aan GS zijn:

1. Welke aanvullende maatregelen worden overwogen om de KRW-doelen te behalen?
2. Hoe kan voorkomen worden dat het land of de provincie op slot gaat?
3. Wordt er een taskforce water overwogen?
4. Wat zijn de verwachte gevolgen van extra maatregelen voor inwoners, bedrijven en ondernemers?
5. Hoe worden betrokkenen geïnformeerd over wat er van hen verwacht wordt?

Om verdere klimaatverandering tegen te gaan, is het belangrijk om in te zetten op verschillende natuurlijke middelen, zoals bodemdaling en biodiversiteit. In de documenten wordt verwezen naar een pakket aan maatregelen om de bodemdaling tegen te gaan en zelfs te verbeteren. Bodemdaling is natuurlijk een belangrijk instrument om CO₂ op te nemen en speelt daardoor een belangrijke rol in het tegengaan van verdere klimaatverandering. Dit geldt ook voor biodiversiteit. De vragen aan GS zijn:

1. Wat is de verwachte impact van de voorgestelde maatregelen tegen bodemdaling?
2. Is meer budget nodig om betere resultaten te behalen in bodemdaling?
3. Gezien de achterstand in biodiversiteit in Noord-Holland, wat zijn de plannen om dit te verbeteren?

Mevrouw Schneemann brengt het onderwerp PPLG naar voren en merkt op dat er het afgelopen jaar veel onduidelijkheden zijn geweest. Ze benadrukt dat de uitvoering van het PPLG niet concreet is uitgewerkt, wat zorgen baart over de stabiliteit en effectiviteit ervan. Hoewel ze erkent en tevreden is over de financiële reservering voor het PPLG, is ze tegelijkertijd bezorgd over de toekomst en de zekerheid van het Transitiefonds. De vraag aan GS is hoe GS ervoor gaat zorgen dat de doelen bereikt worden, ook als het Transitiefonds niet doorgaat. De provincie moet immers alsnog blijven voldoen aan de richtlijnen.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt mevrouw Schneemann uit te leggen hoe groot de invloed van de Noord-Hollandse bodemdaling is op het mondiale klimaat.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) denkt dat het erg lastig meetbaar is om de bodemdaling van één provincie te meten aan het mondiale klimaat. Volt is wel van mening dat de provincie er alles aan moet doen om het klimaat in Noord-Holland op peil te hebben.

Statenlid **Bwefar** (GL) opent haar betoog door de ambtenaren te bedanken voor het opstellen van de begroting en brengt de volgende onderwerpen ter sprake:

1. Statenlid Bwefar benadrukt het belang van dierenwelzijn, vooral in relatie tot stikstofgevoelige gebieden. Ze waardeert dat de provincie haar zorgplicht voor wilde dieren expliciet benoemt en zichzelf verplicht om de laatste wetenschappelijke inzichten te gebruiken bij het beheer van deze

- dieren. Echter, ze is teleurgesteld dat er geen specifiek budget voor deze inzichten is gereserveerd. Ze hoopt dat het aanstaande Actieplan Dieren hierin duidelijkheid zal verschaffen.
2. Statenlid Bwefar wijst erop dat in de vorige periode een budget van € 200.000 was gereserveerd voor het wildopvangcentrum, maar dat voor de huidige periode geen budget is voorzien. Ze vraagt of er contact is met het opvangcentrum en of steun aan de wildopvang nu niet meer nodig is.
 3. Statenlid Bwefar spreekt haar waardering uit voor het Actieplan Grutto, maar merkt op dat veel van de acties al in eerdere plannen waren opgenomen. Ze vraagt wat er nieuw wordt gedaan om de weidevogels te beschermen. Daarnaast informeert ze naar de status van de motie 'Leidraad weidevogels' en de verkenning van de Zijpepolder als mogelijk weidevogelgebied.
 4. Statenlid Bwefar geeft aan dat er enige vertraging is met betrekking tot de PPLG en vraagt naar concrete stappen op korte termijn. Ze herinnert aan de recente PPLG-conferentie waarbij veel belanghebbenden aanwezig waren en benadrukt het belang van het vasthouden van de energie en betrokkenheid van deze partijen.
 5. Voor de landbouwtransitie is er 10% experimenteerruimte vastgelegd in het Pachtbeleid. De vraag is hoe deze ruimte uiteindelijk zal worden ingedeeld.

Statenlid **Kostić** (PvdD) licht vier hoofdpunten toe. Allereerst benadrukt ze de urgentie van het aanpakken van de klimaat- en natuurcrisis in samenhang. Ze uit haar zorgen over het uitblijven van substantiële stappen om deze crisis aan te pakken, ondanks de afspraken die zijn gemaakt. De provincie lijkt zich te concentreren op het halen van de NNN-doelstellingen, maar dit is niet voldoende. Ze verwijst naar een rapport van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, waarin de huidige situatie als een crisis wordt bestempeld en waarin aanbevelingen worden gedaan voor overheden. Statenlid Kostić vraagt zich af of Gedeputeerde Staten deze aanbevelingen zullen overnemen en welke concrete stappen ze zullen nemen om de natuurcrisis aan te pakken. Ze spreekt ook over het belang van educatie en vraagt zich af of de provincie ook zou investeren in natuureducatie.

Over de bossen geeft Statenlid Kostić aan dat er nog veel werk te verrichten is om de doelstelling van 1800 hectare te realiseren voor 2030. Ze is bezorgd over het trage tempo waarin de realisatie plaatsvindt en vraagt aan GS waarom de realisatie voornamelijk wordt overgelaten aan langdurige gebiedsprocessen. Ze is ook benieuwd naar tussentijdse doelen die GS stelt richting 2030.

Betreffende het thema water merkt ze op dat de kwaliteit achteruit gaat en refereert aan lozingen door Tata Steel die tegen Europese regels ingaan. Ze vraagt GS hoe zij zich verhouden tot dergelijke kwesties en of er actie zal worden ondernomen, zowel op het gebied van communicatie met het Rijk als op handhaving.

Over landbouw vraagt Statenlid Kostić specifieke aandacht voor streekproducten en of GS bereid is producten uit de intensieve veehouderij uit te sluiten in hun promotie van deze producten. Ze wil duidelijkheid over de positionering van GS in deze, anders overweegt Partij voor de Dieren een motie in te dienen.

Statenlid Kostić van de Partij richt zich tot slot op het thema dierenwelzijn. Ze uit haar waardering voor de inleidende opmerkingen van GroenLinks over dit onderwerp. Ze geeft aan teleurgesteld te zijn over de onvoldoende antwoorden op technische vragen die door haar fractie zijn gesteld. Ze is met name bezorgd over het gebrek aan budget voor dierenwelzijn, ondanks dat de coalitie aangeeft dat dit een kernwaarde is binnen het provinciaal beleid.

Statenlid Kostić dringt aan op duidelijkheid over de capaciteit die daadwerkelijk wordt vrijgemaakt voor dierenwelzijn. Ze merkt op dat de gedeputeerde heeft aangegeven wellicht begeleiding nodig heeft op dit gebied en hoopt op de steun van ervaren Statenleden van GroenLinks en PvdA. Ze benadrukt de invloed van de provincie op het welzijn van dieren en identificeert drie specifieke aandachtsgebieden:

1. De OD, die besluit over ontheffingen voor het doden van dieren. Ze merkt op dat deze organisatie, zoals ook blijkt in de situatie bij Tata Steel, overbelast lijkt te zijn en onvoldoende capaciteit heeft.
2. De kwestie van faunaschade. Momenteel wordt schade alleen vergoed als er kogels zijn gebruikt. Partij voor de Dieren wil dat dit beleid wordt herzien.
3. Het helpen van wilde dieren in nood. Ze bevestigt dat er een lopende motie is die bedoeld is om deze kwestie structureel aan te pakken en benadrukt dat opvangcentra nog steeds dringend steun nodig hebben.

Ten slotte doet Partij voor de Dieren een oproep om het dierenwelzijn sterker te verankeren in het landbouwbeleid. Ze stelt dat er niet op nationale maatregelen gewacht hoeft te worden en wijst op het belang van biologische landbouw en het vermijden van het mutileren van dieren. Met de huidige gebiedsprocessen in gedachten vraagt ze de GS of ze bereid zijn om dierenwelzijn optimaal te integreren in het PPLG.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) markeert dat Partij voor de Dieren haar zorgen uit over klimaat. Ze vestigt speciale aandacht op het aspect van waterlozingen door Tata Steel, dat door de Partij voor de Dieren is aangehaald. Mevrouw Van der Helm–Chandansingh vraagt zich af of de zorgen van de Partij voor de Dieren feitelijk onderbouwd zijn.

Statenlid **Kostić** (PvdD) Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren reageert bevestigend op de vraag over de feitelijke onderbouwing van haar zorgen. Ze benadrukt dat de op handen zijnde watercrisis niet enkel veroorzaakt wordt door Tata Steel. Factoren zoals het gebruik van landbouwgif, mest en medicijnen dragen ook bij aan het probleem. Ze wijst erop dat Tata Steel onlangs in het nieuws is gekomen vanwege het lozen van kankerverwekkende stoffen in het water, net zoals enkele andere grote bedrijven. Hoewel de provincie niet direct zeggenschap heeft over deze specifieke kwestie, kan het wel een signaal afgeven aan het Rijk om actie te ondernemen.

Statenlid Kostić's vraag aan GS is tweeledig. Enerzijds vraagt ze of GS kan aandringen bij het Rijk om in te grijpen in het geval van grote vervuilende bedrijven zoals Tata Steel. Anderzijds wil ze dat de provincie haar uiterste best doet om de waterkwaliteit te verbeteren, vooral als het gaat om landbouw. Ze benadrukt dat hier grote stappen kunnen worden gemaakt, maar dit vereist wel het maken van duidelijke keuzes.

De **voorzitter** staat een vervolgvraag door 50PLUS niet toe, omdat het niet de bedoeling is een debat te voeren op dit onderwerp. 50PLUS kan haar standpunt tijdens haar bijdrage in eerste termijn leveren.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) maakt bezwaar tegen het gebruik van de term 'landbouwgif' door Statenlid Kostić. Ze legt uit dat dit een term is die vaak door het publiek wordt gebruikt en merkt op dat overheden het hebben over 'gewas- en beschermingsmiddelen'. Ze vraagt Statenlid Kostić om deze officiële term te gebruiken, tenzij zij kan aantonen dat het daadwerkelijk om 'landbouwgif' gaat.

Statenlid **Kostić** (PvdD) reageert op mevrouw Sijbenga door te benadrukken dat beide partijen, Partij voor de Dieren en de BBB, volks zijn. Ze uit haar verbazing dat de BBB probeert de Partij voor de Dieren woorden in de mond te leggen. Statenlid Kostić staat erop de term 'landbouwgif' te gebruiken, omdat ze gelooft dat het giftig is en schadelijk voor zowel mensen als dieren. Ze benadrukt dat het gebruik ervan problemen veroorzaakt en dat boeren geholpen moeten worden naar een andere manier van gewasbescherming.

Mevrouw **Sijbenga** (BBB) neemt aan dat Statenlid Kostić vanuit privéoverwegingen dit woord gebruikt.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) heeft een punt van orde. Eerder mocht 50PLUS geen vervolgvraag stellen. De voorzitter heeft dit de BBB wel toegestaan. Mevrouw Van der Helm–Chandansingh vindt het kwalijk dat de voorzitter gespreid beleid hanteert.

De **voorzitter** geeft aan dat hij begrip heeft voor de opmerkingen en biedt zijn excuses aan als de vergadering niet soepel verloopt. Het is zijn tweede keer als voorzitter en hij streeft ernaar om iedereen op een vriendelijke en geordende manier aan het woord te laten. Hij vraagt begrip voor eventuele foutjes. Op de vraag van mevrouw Van der Helm–Chandansingh (50PLUS) om alsnog de vraag te mogen stellen, antwoordt de voorzitter dat dat niet is toegestaan.

De heer **Mantel** (JA21) geeft aan dat zijn fractie de begroting met interesse heeft doorgenomen. Ze zijn te spreken over enkele onderdelen, zoals 'Boer en business in balans'. Ze waarderen ook het initiatief van de jaarlijkse bijeenkomst met streekproducten en hebben interesse in de zoetwateropslag. Het onderzoek naar zilte teelt, zoals recentelijk gezien op Texel, wordt positief beoordeeld.

Net als de ChristenUnie maken zij zich echter zorgen over het onderhoudsbudget voor bestaande natuurgebieden. Ze vragen het college of het niet verstandiger is om eerst de bestaande natuur te onderhouden alvorens nieuwe gebieden aan te leggen.

JA21 is kritisch over doelen zoals kringlooplandbouw en eiwittransitie.

De heer Mantel wijst ook op een specifiek punt in de provinciale doelstellingen, namelijk het ondersteunen van de beroepsvisserij en aan de visserij verbonden ketenbedrijven en cultuur in verdere verduurzaming. Gezien de afname van de beroepsvisserij stelt hij voor deze post te heroverwegen en vraagt welke initiatieven het college nog ziet voor deze sector.

Tenslotte stelt de heer Mantel vragen over de stikstofbanken. Hij vraagt naar de huidige status en wanneer er een concreet plan wordt verwacht, specifiek voor de interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. Hij is ook benieuwd naar de verwachte kosten voor dit initiatief.

Mevrouw **Koning–Hoeve** (CDA) bedankt voor de beantwoording van technische vragen en heeft een aantal vervolgvragen:

1. Ze informeert naar de samenwerking met ondernemers in Zuid-Kennemerland binnen het kader van het NNN. Ze wil graag weten wat de huidige status is.
2. Ze wijst op de ruimtelijke uitdagingen in Noord-Holland. Er is 23% meer ruimte nodig voor geplande opgaven dan dat er beschikbaar is. Ze vraagt hoe de provincie hiermee omgaat en of er een nieuw ruimtelijk voorstel komt. Ook uit ze zorgen over de financiële haalbaarheid van het onderhoud van deze projecten.
3. Op pagina 55 van de begroting is als doel opgenomen om 1800 hectare bos te realiseren. Ze vraagt naar de plannen voor het verwerven van deze grond en de kosten. Ze schat dat de kosten alleen voor de grondaankoop al minimaal €144 miljoen bedragen.
4. Ze merkt op dat niet alle opdrachten uit het coalitieakkoord financieel zijn opgenomen in de begroting en vraagt naar de reden. Ze noemt als voorbeeld het Servicepunt Duurzame Energie en vraagt waarom hier geen bedrag voor is gereserveerd.
5. Tot slot refereert ze aan een bijeenkomst op de Green Tech Beurs in Amsterdam. Vertegenwoordigers van de provincie New Brunswick in Canada zoeken uitwisselingspartners voor technische innovatie in de tuinbouw. Ze willen een samenwerking met Noord-Holland starten. Mevrouw Koning-Hoeve vraagt of de provincie dit zou overwegen en vraagt om een terugkoppeling hierover.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) benadrukt dat verandering het enige constante is. Hij merkt op dat sommigen verandering, zoals klimaatverandering, willen tegengaan. De heer Van Tiggelen betoogt dat mensen geen significante invloed hebben op het CO₂-gehalte in de atmosfeer en verwijst naar zeven bewijzen op de website van Dr. Ed Berry en een argument van hemzelf, hoewel hij dit laatste nu niet verder uitlegt vanwege spreektijdbeperkingen.

De PVV is tegen het uitgeven van geld aan wat hij waanzin noemt. Over ammoniak merkt hij op dat het een minuscule hoeveelheid van de atmosfeer uitmaakt, en waarvan het grootste deel afkomstig is uit Noord-Brabant en Limburg. Hij relateert de impact van ammoniak en verwijst naar een recent onderzoek van de Universiteit van Amsterdam dat suggereert dat ammoniak niet neerslaat in nabijgelegen Natura 2000-gebieden vanwege de eigenschappen van ammoniak en zwaartekracht. Hij besluit met de kritiek dat sommige mensen feiten negeren en doordrammen, iets waarvan hij geen voorstander is.

De heer **Mülder** (D66) bedankt voor het opstellen van de begroting en het beantwoorden van vragen. Hij is te spreken over de ambities, maar vindt ze wat groot en ver weg. Hij pleit voor meer concretisering en tussentijdse rapportages, net als mevrouw Kostić eerder deed.

Over de waterkwaliteit en de aanplant van 1800 hectare bossen wil hij graag regelmatige updates krijgen, en vraagt of rapportages op halfjaarlijkse of jaarlijkse basis mogelijk zijn.

Hij brengt het onderwerp NNN naar voren en refereert aan stappen die in een vorig college zijn gezet. Hij vraagt de gedeputeerde of de plannen rondom NNN worden versneld, vertraagd, of voortgezet zoals voorheen.

Terugkomend op de 1800 hectare bossen merkt hij op dat het een groot gebied is, vergelijkbaar met twee keer de oppervlakte van de gemeente Heemstede. Hij vraagt of de bossen evenredig verdeeld worden over

de gemeenten in de provincie. Daarnaast stelt hij voor om bij het aanplanten van bossen ook te denken aan recreatiemogelijkheden, zoals wandel- en fietspaden, en benadrukt dat hier ook kosten mee gemoeid zijn. D66 deelt de zorgen van de ChristenUnie dat er geen extra geld is begroot voor onderhoud, ondanks de grote ambities van de provincie.

Op het gebied van de begroting rondom landbouw wil hij niet te diep ingaan, maar hij wijst wel op de stikstofbank. Hij herinnert aan een eerdere opmerking van de gedeputeerde dat het opzetten van een stikstofbank simpel zou zijn, maar het vullen ervan complexer. Hij vraagt naar de hindernissen hierbij en hoe de gedeputeerde die wil overwinnen.

Tot slot bespreekt hij het punt faunaschade en het verminderde eigen risico van 20% naar 5%. Hij wijst op het risico dat ondernemers mogelijk minder gaan doen om faunaschade te voorkomen als het eigen risico lager is. Hij vraagt de gedeputeerde naar maatregelen om dit tegen te gaan, en merkt op dat hun provincie de hoogste faunaschade heeft in Nederland.

De heer **Klein** (CU) merkt op dat een lager eigen risico mogelijk invloed heeft op het gedrag van mensen. Hij refereert aan een periode in het verleden toen het eigen risico werd verhoogd en vraagt of er destijds minder schade was.

De heer **Mülder** (D66) bevestigt dat ondanks eerdere wijzigingen in het eigen risico, het aantal schades niet is afgenomen en dat dit te maken heeft met factoren zoals een toename van het aantal ganzen. Hij noemt dat sommige agrariërs een voorkeur hebben voor Engels raaigras en dat de bereidheid om alternatieven te planten afneemt als ze zelf een deel daarvan moeten betalen. De spreker benadrukt de noodzaak om oplossingen te vinden voor de stijgende kosten van faunaschade en vraagt hoe dit in de begroting wordt opgenomen.

De heer **Klein** (CU) merkt op dat hij de insinuatie niet terecht vindt en dat één gesprek met een boer onvoldoende basis biedt voor dergelijke conclusies. Volgens hem geven cijfers geen aanwijzing dat boeren gemakzuchtig worden door een verlaging van het eigen risico. Hij benadrukt dat agrariërs faunaschade betreuren en vraagt de opmerking terug te nemen.

De heer **Mülder** (D66) geeft aan dat hij ook niet blij is met faunaschade. Hij ziet het eigen risico als een manier om de schadekosten te beheersen, vergelijkbaar met het eigen risico in de zorgsector. Hij gelooft in het concept van moral hazard en benadrukt het belang van het monitoren van kosten, vooral als het eigen risico verlaagd wordt. Graag ziet de heer Mülder toegelicht door de gedeputeerde hoe er begroot wordt op de sterk stijgende kosten en welke ontwikkelingen de gedeputeerde ziet.

De heer **Wallaart** (PvdA) geeft complimenten aan het college en de ambtelijke ondersteuning voor het de doorvertaling van het coalitieakkoord in de begroting voor volgend jaar. Hij onderstreept het belang van natuurbehoud en -beheer, in het bijzonder het nationaal natuurnetwerk in Noord-Holland. Hij wijst op het

feit dat 92,5% van dit netwerk al is gerealiseerd, maar benadrukt dat er nog een resterende vierduizend hectare te gaan is.

Tevens uit de heer Wallaart zijn zorgen over de recente val van het kabinet en de mogelijke gevolgen daarvan voor de financiering van natuurprojecten. Er is specifieke bezorgdheid over het Transitiefonds, dat belangrijk is voor de financiering van natuurprojecten wat controversieel is verklaard in de Eerste Kamer. Gezien deze onzekerheid vraagt hij het college een scenario uit te werken voor het geval deze middelen vertraagd of helemaal niet beschikbaar komen.

Daarnaast stelt hij specifieke vragen over de begroting: hij merkt op dat er aanzienlijke bedragen van de reserve groen worden overgeboekt naar de reserve waardevermindering grondaankopen en vraagt om uitleg. Hij wil weten of deze bedragen bedoeld zijn voor de afronding van het nationaal natuurnetwerk en vraagt naar details over de besteding van deze reserves.

Als laatste punt vraagt de heer Wallaart aandacht voor de financiering van het natuurbeheer. Hij wijst op de uitdagingen van stijgende kosten door inflatie, prijsstijgingen en hogere energieprijzen. Er is zorg dat de huidige financieringsstructuur deze stijgende kosten niet kan bijbenen, wat al tot bezorgdheid heeft geleid bij natuurorganisaties. Hij vraagt de gedeputeerde om een reactie op dit punt en om een strategie om ervoor te zorgen dat de financiering van natuurbeheer in lijn blijft met de daadwerkelijke kosten.

Mevrouw **Bakker** (VVD) bedankt voor het werk dat in de begroting is gestoken.

Mevrouw Bakker merkt op dat er veel geld naar natuurbeheer gaat en vraagt zich af hoe effectief en efficiënt deze vormen van beheer zijn. Ze wil weten wanneer een terreinbeherende organisatie het best ingezet kan worden en wanneer agrariërs, en onder welke voorwaarden. Ze benadrukt dat een hoger budget niet automatisch leidt tot betere natuurkwaliteit. Ze merkt ook op dat natuurbeheer door agrariërs onder druk staat omdat de vergoedingen niet overeenkomen met de daadwerkelijke kosten.

Mevrouw Bakker refereert aan de opmerkingen van de heer Mülder over faunabeheer en wil meer weten over de maatregelen die worden genomen om overlast te voorkomen of beperken. Ze vindt dat dit aspect duidelijker naar voren moet komen.

Schorsing 14.14 tot 14.36 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Kocken** zal de vragen thematisch behandelen.

De gedeputeerde merkt op dat sommige onderwerpen later besproken zullen worden, zoals de vragen over water. Mevrouw Schneemann vroeg naar de KRW-maatregelen en de effecten daarvan. Deze vragen zijn eerder gesteld, ook schriftelijk. Gedeputeerde Kocken heeft eerder aangegeven dat er een jaarlijkse regionale voortgangsrapportage van het waterprogramma komt. Deze staat in november op de commissieagenda. Ook wordt de motie ten aanzien van mogelijke maatregelen daarin meegenomen. De gedeputeerde stelt voor om hierover dan uitvoerig te discussiëren.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt of de rapportage voor de komende Provinciale Statenvergadering kan worden gedeeld met de Staten.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat de voortgangsrapportage van het Regionaal Waterprogramma staat gepland voor de commissievergadering in november en eerst nog moet worden goedgekeurd door GS. Het is de vraag of dit in de planning naar voren gehaald kan worden. De gedeputeerde benadrukt het belang van het bespreken van de maatregelen tegelijkertijd met deze rapportage en vraagt om geduld te hebben tot november voordat ze hierover in discussie gaan.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt of dat kan worden versneld, omdat er van Provinciale Staten besluitvorming wordt gevraagd over de te nemen maatregelen en de financiële middelen die daarvoor in de Begroting 2024 zijn opgenomen.

Gedeputeerde **Kocken** is bereid om na te vragen of het mogelijk is om de informatie eerder te delen, maar verwacht dat het niet haalbaar is omdat het onderwerp voor november is geagendeerd. Voordat de Staten de informatie ontvangen, moet het eerst een proces doorlopen: het wordt eerst aangeleverd bij de staf, daarna wordt het besproken in de GS en vervolgens tijdig aan de Staten verstrekt voor de commissievergadering. Ze is van mening dat het niet zinvol is om de informatie vlak voor de PS-vergadering te delen zonder de gebruikelijke procedures te volgen of zonder verdere bespreking. Ze stelt daarom voor om de kwestie in november gezamenlijk verder te bespreken.

Gedeputeerde Kocken vervolgt de beantwoording in eerste termijn.

Er zijn vragen gesteld over het nieuwsbericht betreffende Tata Steel en water in relatie tot de provinciale taak. De gedeputeerde geeft aan dat ze eerst met het Rijk hierover moet overleggen voordat ze een antwoord kan geven. De gedeputeerde schriftelijk terugkomen op deze kwestie.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt of dit overleg geïnterpreteerd kan worden als dat de provincie aangeeft de lozingen onwenselijk te vinden en dat het Rijk moet ingrijpen.

Gedeputeerde **Kocken** herhaalt dat ze heeft gezegd dat ze het af wil stemmen met het Rijk en daar schriftelijk bij PS op terugkomt.

Gedeputeerde Kocken vervolgt met de beantwoording op het onderwerp bodem. Er zijn vragen gesteld over het doel van bodembeheer en of dit doel, een reductie van 0,09 megaton, behaald wordt. Ze legt uit dat het momenteel moeilijk te bepalen is vanwege de uiteenlopende effecten van verschillende maatregelen. Een voorbeeld dat ze geeft, is de vernatting: het bevordert biodiversiteit maar kan uitdagend zijn voor klimaatadaptatie. Op dit moment zijn ze nog bezig met het verkrijgen van inzicht in hoe deze maatregelen elkaar beïnvloeden en of ze het gewenste resultaat zullen opleveren. De gedeputeerde benadrukt dat de ontwikkelingen nauwlettend worden gevolgd.

De ChristenUnie en andere fracties vroegen naar het financiële tekort voor natuurbeheer. Gedeputeerde Kocken stelt dat er voor 2024 nog geen tekort is en dat de beschikbare middelen niet afnemen. Echter, de kosten stijgen omdat het areaal toeneemt, maar ook de beheerkosten stijgen. Hoewel er in 2024 geen

tekort is, voorspelt ze een tekort van € 800.000 in het volgende jaar en € 4,5 miljoen het jaar daarna. Dit is een zorgwekkend onderwerp, maar het leidt momenteel nog niet tot problemen in de huidige begroting.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt of de gedeputeerde zich ervan bewust is dat de natuur er 3,9 seconde over doet om 0,09 megaton uit te stoten.

Gedeputeerde **Kocken** is zich daar niet nadrukkelijk van bewust, maar zij is zich er wel van bewust dat de natuur zijn eigen processen kent. De gedeputeerde is er ook van overtuigd dat de mens daar invloed op heeft en verantwoordelijkheid moeten nemen voor de gevolgen die dat heeft.

De heer **Klein** (CU) merkt op dat de middelen wel degelijk afnemen van € 51 miljoen naar € 49 miljoen in 2027.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat er inderdaad een kleine afname is, maar het grote probleem betreft de toename van areaal en de hogere beheerkosten. Daar is nog geen oplossing voor.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt hoe het kan dat er een lager bedrag is opgenomen. GS heeft immers zelf sturingsinstrumenten.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dit, en dat de Staten ook daarop kunnen sturen. Dit is onderwerp van gesprek tussen GS en PS. De gedeputeerde benadrukt dat als de Staten vinden dat er meer budget nodig is, ze hoopt dat het CDA daar een meerderheid voor kan vinden om dit gezamenlijk te realiseren.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt ter bevestiging of het GS het bedrag wat nu is opgenomen in de begroting voldoende acht.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat GS heeft aangegeven welke middelen zij tot haar beschikking heeft en voor welke doelen deze middelen gebruikt zullen worden.

De heer **Klein** (CU) vraagt of dit betekent dat het oplossen van het tekort is verschoven naar het begrotingsjaar 2025 of vraagt de gedeputeerde aan PS om dit te helpen oplossen.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat deze discussie diepgaand gevoerd kan worden bij het bespreken van het programma Natuur, zodat de Staten inzicht krijgen in de huidige acties. Ze erkent dat er kritisch is gekeken naar welke projecten doorgang kunnen vinden om de begroting rond te krijgen. Dit houdt in dat ze nauwgezet beoordelen welke projecten klaar zijn voor uitvoering en welke processen moeten worden getemporeerd.

De gedeputeerde vervolgt de beantwoording. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat de vraag waarom er natuur wordt gerealiseerd als er mogelijk geen financiële middelen voor zijn een reële vraag is. Ze legt uit dat de provincie een wettelijke taak heeft om deze natuur te creëren, en daar hebben ze zich aan gecommitteerd. Dit financiële vraagstuk is niet alleen specifiek voor Noord-Holland; andere provincies ervaren vergelijkbare problemen. De financiële middelen die de provincie van het Rijk heeft ontvangen zijn

vastgesteld en de provincie is zelf verantwoordelijk voor de jaarlijkse aanpassing (indexatie) van deze bedragen. De daadwerkelijke indexatiekosten zijn hoger dan wat in het verleden is gecompenseerd. Er wordt wel geïndexeerd, maar dit gebeurt eens in de zes jaar via een financiële beschikking, waarin de aanpassing voor de komende zes jaar wordt meegenomen. Tussentijdse aanpassingen worden niet gedaan; na zes jaar wordt opnieuw geëvalueerd wat een passende vergoeding zou moeten zijn.

Gedeputeerde Kocken merkt op dat er eerder een antwoord is gegeven op de vraag over natuureducatie, specifiek in technische vraag nummer 53. Ze benadrukt dat terwijl cultuureducatie een wettelijke taak van de provincie is, natuureducatie dat niet is. Desondanks gelooft de provincie dat natuureducatie waardevol is en daarom is het opgenomen in het programma Betrekken bij Groen.

Gedeputeerde Kocken refereert aan de diverse vragen rondom de Bossenstrategie, waaronder de frequentie van rapportages hierover. Informatie over de Bossenstrategie wordt opgenomen in het PPLG, waarbij regelmatige updates beschikbaar zijn. De strategie omtrent bossen omvat verschillende aspecten. Een deel van de bosdoelstellingen zal onderdeel zijn van het NNN, maar zeker niet alles. Een gedeelte zal buiten het NNN vallen en daar zoekt men actief de verbinding met thema's als wonen en recreatie. Samenwerking met diverse gemeenten wordt verkend om nieuwe bossen te realiseren. Hoewel het aanleggen van wandelpaden niet direct onder de Bossenstrategie valt, maakt recreatie wel deel uit van het PPLG. Hieruit concludeert ze dat het PPLG wellicht kan bijdragen aan dit aspect, ook al is dit niet direct onderdeel van de Bossenstrategie zelf.

Er is gevraagd hoe de doelen behaald kunnen worden zonder het Transitiefonds. De gedeputeerde benadrukt dat het zonder dit fonds simpelweg onmogelijk is. Hoewel iedereen dit waarschijnlijk begrijpt, licht ze toe dat als de provincie om € 1,2 miljard vraagt en niets ontvangt, het behalen van deze doelen onrealistisch is. Dit houdt echter niet in dat de provincie helemaal niets zal ondernemen. Ondanks de huidige financiële onzekerheid blijven ze actief in de gebiedsprocessen. De gedeputeerde onderstreept dat de provincie het tekort van € 1,2 miljard niet zelf kan opvangen. Hoewel het Rijk suggereert dat het bedrag mogelijk lager kan zijn, benadrukt ze dat zonder enige financiering vanuit het Rijk de gestelde doelen niet haalbaar zijn. Ze voegt toe dat het Rijk de provincie een taak heeft gegeven en daarom ook begrijpt dat daar financiering bij nodig is.

Gedeputeerde Kocken gaat vervolgens in op vragen over wat als effectief en efficiënt beheer wordt beschouwd en welke beheermethoden het beste zijn. Ze geeft aan dat dit complexe onderwerpen zijn waar veel onderzoek naar gedaan kan worden. Hoewel er landelijke regelingen zijn die specifieke doelen stellen en gemonitord worden, kan er in algemene termen iets gezegd worden over wat het beste werkt. De provincie voert gesprekken met terreinbeherende organisaties om de methoden verder te verbeteren. De provincie volgt de landelijke regelingen en evalueert of de gestelde doelen worden bereikt. Wat betreft efficiëntie is dit wat zij momenteel hierover kan delen. Ze begrijpt de vraagstelling, maar kan niet dieper ingaan op de specifieke details van wat precies wel of niet effectief is.

Statenlid **Kostić** (PvdD) geeft aan dat er een experimentmeeting gepland staat vanuit de commissie om experts over het onderwerp te horen. Daarnaast vraagt ze of er ook gesprekken zijn met dierenwelzijnsorganisaties over natuurbeheer, omdat zij ook mogelijke oplossingen kunnen aandragen.

Gedeputeerde **Kocken** benadrukt dat er gesprekken zijn met diverse organisaties over verschillende

dossiers. Echter, ze denkt dat de specifieke vraag van Statenlid Kostić gericht is op faunabeheer. Daarom verwijst ze door naar gedeputeerde Beemsterboer voor een uitgebreider antwoord.

Gedeputeerde Kocken vervolgt met de beantwoording van de vragen over weidevogels. Er komt meer financiële ondersteuning voor het Aanvalsplan Grutto, dat binnenkort wordt geactualiseerd naar een Boerenlandvogelplan. Deze toename in middelen is te danken aan bijdragen van zowel de EU als het Rijk.

Gedeputeerde Kocken heeft een vraag ontvangen over een rapport van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. Ze vraagt zich af of dit gaat over het rapport "Goed water, goed geregeld" of dat er een ander rapport bedoeld wordt.

Statenlid **Kostić** (PvdD) reageert dat het om het rapport Natuurinclusief Nederland gaat. Zij kan dit rapport delen met GS.

Gedeputeerde **Kocken** is niet bekend met dit rapport en moet het antwoord op de vraag van Statenlid Kostić schuldig blijven.

De heer **Mülder** (D66) stelt dat er twee van zijn vragen onbeantwoord zijn gebleven. Ten eerste vroeg hij of het streven is om de bossen te verdelen over alle gemeentes in Noord-Holland. Ten tweede is hij benieuwd naar de ambities met betrekking tot de realisatie van NNN en het verkrijgen van grond hiervoor. Hij wil weten of er plannen zijn om dit proces te versnellen, te vertragen, of dat het tempo wordt voortgezet zoals in de vorige Statenperiode.

Gedeputeerde **Kocken** benadrukt dat de term 'eerlijk verdelen' verschillend kan worden geïnterpreteerd. Ze benadrukt dat het niet het doel is om bossen gelijkmatig over alle 44 gemeentes of inwoners van Noord-Holland te verdelen. De focus ligt op plaatsen waar reële kansen liggen voor het aanleggen van een bos. Gezien de beperkte ruimte in de provincie, moet er zorgvuldig gekozen worden. Bijvoorbeeld, het aanleggen van een bos in het centrum van Amsterdam lijkt niet realistisch. Het is belangrijk om locaties te kiezen waar een bos een echte meerwaarde biedt. Zo kan een bos bijdragen aan recreatiemogelijkheden. De provincie is voornamelijk geïnteresseerd in locaties die meerdere doelen dienen en waar het bos een duidelijke toegevoegde waarde heeft.

Gedeputeerde Kocken geeft in antwoord op de tweede vraag aan dat ze vasthouden aan de ambitie om het NNN te realiseren. De afspraak met het Rijk is dat dit doel bereikt moet zijn in 2027. De coalitie streeft ook naar deze datum. Echter, om ervoor te zorgen dat alles harmonieus verloopt, kan er soms besloten worden om iets meer tijd te nemen voor de realisatie. Het doel is niet om te vertragen, maar om de gestelde doelen te halen binnen de afgesproken periode.

De heer **Mülder** (D66) geeft aan dat volgens zijn berekeningen het haalbaar zou moeten zijn om het gestelde doel al in 2028 te bereiken, in plaats van 2029. Hij vraagt of, bij het handhaven van dezelfde ambitie, hij een positief advies kan verwachten als hij een motie indient om de streefdatum te veranderen naar 2028 in plaats van 2029.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze niet bekend is met de berekeningen van de heer Mülder. Ze

vertrouwt op de inschattingen die door haar ambtelijke team zijn gemaakt over wat realistisch haalbaar is. Ze nodigt de heer **Mülder** uit om zijn berekeningen te delen, maar ze kan op dit moment niet zeggen dat ze zijn berekeningen overtuigender vindt dan die van haar eigen team.

De heer **Mülder** (D66) vraagt naar de bossenstrategie en refereert aan een eerder gestelde vraag door het CDA. Hij geeft aan dat als er een eerlijkere verdeling van bossen over de gemeenten van Noord-Holland plaatsvindt, dit zou neerkomen op een bos ter grootte van het Vondelpark in elke gemeente. Hij vraagt zich af of dit betekent dat er mogelijk bos wordt aangelegd op landbouwgrond en wil weten hoe het college hierover denkt.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat er niets bij voorbaat uitgesloten wordt. Er kan in sommige gevallen gekozen worden voor landbouwgrond om een bos aan te leggen, maar er kunnen ook andere locaties in beeld komen. Het college bekijkt per situatie wat de meest geschikte locatie en benadering is.

Gedeputeerde **Kocken** geeft in reactie op de vraag van het CDA aan dat er momenteel gesprekken worden gevoerd met grondeigenaren in Zuid-Kennemerland. Ze zijn aan het onderzoeken hoe ze in het PPLG de diverse belangen en het huidige gebruik kunnen combineren. Het helder krijgen van de lokale natuurdoelen in dat gebied is een belangrijk onderdeel van deze gesprekken. Over de kosten kan de gedeputeerde op dit moment nog weinig informatie geven. Ze stelt voor om dit onderwerp op een later tijdstip uitgebreider te bespreken.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de provincie voldoende financiële middelen heeft voor de Bossenstrategie. Daar is € 144 miljoen voor geraamd.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan niet bekend te zijn met het bedrag van € 144 miljoen waarnaar verwezen wordt. Ze benadrukt dat er een vastgesteld budget is voor bossen en dat dit het huidige bedrag is waarmee ze werken. Als er een andere berekening is, vraagt ze om een gedetailleerde uitleg om te begrijpen waar het verschil vandaan komt. Ze bevestigt dat het huidige budget naar hun inzicht toereikend is voor de gestelde doelen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) concludeert dat de gedeputeerde van mening is dat er voldoende financiële middelen zijn.

Gedeputeerde **Kocken** gaat daarvanuit voor het komende jaar met deze begroting.

Statenlid **Kostić** (PvdD) heeft een punt van orde. Statenlid **Kostić** hoort nog graag antwoord op haar vragen. Om te voorkomen de spreektijd gaat lopen, kiest zij ervoor de vragen niet te herhalen.

Gedeputeerde **Kocken** loopt de vragen die door de Partij voor de Dieren zijn gesteld, door en gaat nog in op de vraag over de gebiedsprocessen. De gedeputeerde benadrukt het belang van zorgvuldige processen bij de uitvoering van projecten in de provincie, gezien de impact op inwoners, ondernemers en anderen die in de betreffende gebieden wonen en werken. Ze corrigeert de term "oneindige gebiedsprocessen" naar "zorgvuldige processen". Ze licht toe dat het niet mogelijk is om snel en zonder overleg beslissingen te nemen, vooral als deze beslissingen invloed hebben op de leefomgeving van mensen. De bossenstrategie

wordt geïntegreerd in bestaande processen en wordt niet los gezien van andere doelen van de provincie. In gevallen waar projecten kleinschaliger zijn of minder impact hebben op de gemeenschap, kan het overleg directer met de gemeente plaatsvinden. Ze benadrukt dat de aanpak in de provincie grondig en overwogen is.

Statenlid **Kostić** (PvdD) hoort afsluitend nog graag iets over het vervolg op haar vraag over het rapport van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. Statenlid Kostić benadrukt het belang van het aanpakken van de natuur-, klimaat- en watercrisis. Ze erkent dat het niet mogelijk is om overhaast te werk te gaan, maar wijst erop dat inactie ook gevolgen heeft voor de inwoners. Aan de gedeputeerde verantwoordelijk voor dit onderwerp vraagt ze welke specifieke maatregelen er worden genomen om deze crises aan te pakken en mogelijke slachtoffers te voorkomen. Ze heeft hierin nog onvoldoende inzicht.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat het niet mogelijk is om deze vraag kort te beantwoorden. Ze verwijst naar de begroting waarin diverse maatregelen zijn opgenomen. Tegelijkertijd begrijpt ze dat Statenlid Kostić wellicht snellere en effectievere oplossingen wenst. De gedeputeerde staat open voor verbetervoorstellen van Partij voor de Dieren.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de inbreng van de commissie in eerste termijn. De gedeputeerde gaat als eerste in op vragen van GroenLinks met betrekking tot wildopvang. Hij is momenteel nog aan het onderzoeken of wildopvang daadwerkelijk de dieren helpt en of het een provinciale verantwoordelijkheid is. Binnenkort staat er een gesprek gepland met een wildopvang om hier meer inzicht in te krijgen.

Het lijkt Statenlid **Bwefar** (GL) verstandig om dit gesprek ook te bespreken in hoeverre de wildopvangorganisaties iets hebben gehad aan de hulp vanuit de provincie en of zij daarin nog iets missen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** zal deze onderwerpen graag bespreken tijdens zijn werkbezoek.

Vervolgens antwoordt de gedeputeerde op de vraag van Partij voor de Dieren over dierenwelzijn en wildopvang. Hij licht toe dat de stelling dat faunaschade alleen wordt vergoed als er op dieren is geschoten gedeeltelijk klopt. Voor sommige dieren kan verjaging via afschot inderdaad plaatsvinden. Wanneer dieren op deze manier worden verjaagd, komt men in sommige gevallen niet in aanmerking voor een schadevergoeding. De gedeputeerde geeft aan dat hij begrijpt dat de Partij voor de Dieren dit onderwerp wellicht middels een motie of amendement aan de orde wil stellen in de Staten, en dat hij verwacht dat hier diverse meningen over kunnen bestaan.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op de vraag over het eventueel toevoegen van extra dierenwelzijnsmaatregelen in Noord-Holland, bovenop de landelijke richtlijnen. Hij benadrukt dat in het coalitieakkoord is vastgelegd dat er geen aanvullingen worden gedaan op het landelijk beleid.

Statenlid **Kostić** (PvdD) benadrukt dat zij niet vraagt om aanvullingen bovenop het landelijke beleid, maar om acties binnen de bevoegdheden van de provincie. Ze wijst erop dat dit in andere dossiers ook gebeurt en vraagt of de gedeputeerde bereid is om hier samen naar te kijken. Daarnaast stelt ze een vraag over streekproducten en of producten van de intensieve veehouderij daar ook onder vallen, of dat de provincie die uitsluit.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat de provincie geen leveranciers of streekproducten uitsluit.

In reactie op de eerste vraag geeft de gedeputeerde aan open te staan voor een gesprek over wat er binnen landelijk beleid kan worden toegepast.

Statenlid **Bwefar** (GL) vraagt of er criteria worden opgesteld om te bepalen of iets als streekproduct wordt aangemerkt.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat het om producten uit Noord-Holland gaat.

Statenlid **Bwefar** (GL) specificeert haar vraag door te vragen of vlees van een koe uit Noord-Holland, die soja uit Brazilië heeft gegeten, nog steeds wordt beschouwd als een streekproduct van Noord-Holland.

Gedeputeerde **Beemsterboer** zegt in eerste instantie dat dat het geval is, maar dat dit soort vragen wel een interessante discussie kunnen opleveren.

Statenlid **Kostić** (PvdD) wijst op de Omgevingsverordening waarin staat dat intensieve veehouderijen beperkt moeten worden vanwege het welzijn van dieren, de natuur, het milieu en de gezondheid. Ze vraagt hoe GS het promoten van streekproducten, inclusief die uit de intensieve veehouderij, kan rechtvaardigen gezien deze verordening.

Gedeputeerde **Beemsterboer** is van mening dat er in Noord-Holland geen intensieve veehouderij is.

De **voorzitter** constateert dat het debat over andere onderwerpen dan de Begroting 2024 gaat. De voorzitter verwacht dat de definitie van een streekproduct nog onderwerp van gesprek zal zijn en stelt voor dit onderwerp af te ronden.

Statenlid **Kostić** (PvdD) heeft een punt van orde. Zij geeft aan dat er in de begroting geld is gereserveerd voor de promotie van streekproducten. Daarom vindt de Partij voor de Dieren het belangrijk om te weten wat precies de criteria zijn voor deze streekproducten. Bovendien geeft ze aan dat ze voorbeelden wil aanleveren van intensieve veehouderijen in Noord-Holland.

De **voorzitter** neemt de opmerkingen ter kennisgeving aan.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de vraag van JA21 over de ondersteuning van de transitie van de beroepsvisserij. Hij benoemt het visserij ontwikkelplan in de Kop van Noord-Holland, dat voornamelijk gericht is op de havenzijdige ontwikkeling van de visserij, gezien sommige schepen uit de vaart zijn genomen. Hij corrigeert ook de opmerking van JA21 dat de beroepsvisserij niet meer zou bestaan; daar is hij het niet mee eens.

Wat betreft de stikstofbank, geeft Gedeputeerde Beemsterboer aan dat hij heeft begrepen dat er binnen enkele weken een concreet plan zou moeten zijn. Hij verwacht dat dit plan binnen enkele maanden bij de Staten zal liggen.

De heer **Mantel** (JA21) vraagt de gedeputeerde toe te zeggen dat dit wordt meegenomen in de voordracht PPLG.

Gedeputeerde **Beemsterboer** vindt dit te laat en zou dit graag eerder behandelen.

De heer **Mantel** (JA21) deelt deze mening.

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de vraag van het CDA over technische innovaties en een mogelijke samenwerking met Canada. Hoewel hij terughoudend is over persoonlijke bezoeken aan Canada, vanwege mogelijke kritiek op het vliegen, ziet hij wel de relevantie in van het verkennen van technische innovaties die in Canada worden toegepast en hoe deze in Noord-Holland gebruikt kunnen worden. Hij toont interesse in de informatie die het CDA heeft verzameld en stelt voor om hier later over in gesprek te gaan.

Vervolgens reageert hij op de PVV, die een betoog hield over ammoniak in de atmosfeer. De PVV beweerde eerst dat ammoniak niet kan neerslaan omdat het lichter is dan lucht, maar erkende vervolgens dat het wel kan neerslaan wanneer het regent. Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt dat dit precies is wat er in de berekeningen is opgenomen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) wil weten of de gedeputeerde ervan op de hoogte is dat het in Nederland slechts zeven procent van de tijd regent. Daarnaast haalt hij een onderzoek van de Universiteit van Amsterdam aan, waarin is vastgesteld dat het neerslaan van ammoniak in een nabijgelegen gebied eigenlijk niet voorkomt.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat hij in de Kop van Noord-Holland woont, waar het volgens hem zes procent van de tijd regent. De gedeputeerde accepteert de bewering van de heer Van Tiggelen dat het in werkelijkheid zeven procent is.

D66 toonde zich geïnteresseerd in de stikstofbanken. In reactie hierop legt de gedeputeerde uit dat er dagelijks gezocht wordt naar manieren om ruimte te creëren binnen deze banken. Die dag zijn tijdens een stafvergadering specifiek twee zaken hieromtrent besproken. De uitdaging zit vaak in het vinden van oplossingen voor kleinere emissie- en depositiewaardes, wat het proces complex maakt. Ze zijn echter actief bezig met het zoeken naar manieren om de stikstofbank effectief te vullen en te beheren.

Vervolgens gaat hij in op vragen over faunabeheer. Hij geeft aan dat veel vragen over het risico bij het verlagen van het eigen risico voor schade, die boeren aan de provincie kunnen melden, al zijn beantwoord door de ChristenUnie. Hij is het eens met de conclusie van meneer Klein dat de kosten van faunaschade waarschijnlijk toenemen door een groeiende populatie, eerder dan door de vergoedingspercentages. Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt dat boeren het niet prettig vinden wanneer hun gewassen worden aangevreten. Er komt ook een nieuw faunabeheerplan specifiek voor ganzen.

Tot slot, in reactie op een vraag van de VVD over het huidige faunabeheer, licht hij toe dat er diverse maatregelen zijn, zoals nestbehandelingen, ruivangsten en het verjagen van dieren met ondersteunend afschot.

Tweede termijn commissie

Statenlid **Bwefar** (GL) benadrukt dat hoewel zij het eerder als een suggestie naar voren bracht, zij nu een toezegging wenst van de gedeputeerde. Ze pleit ervoor dat in dit Actieplan Dieren wordt vastgelegd dat de provincie zich committeert om up-to-date te blijven en haar beleid en ontheffingen voortdurend aan te passen aan de nieuwste wetenschappelijke inzichten betreffende het beheer van wilde dieren.

De heer **Klein** (CU) bedankt gedeputeerde Kocken voor het verduidelijken van de kwestie omtrent het beperkte budget voor natuurbeheer. Hij uit zijn zorgen over deze situatie en geeft aan dat zijn partij overweegt hier actie op te ondernemen.

Naar aanleiding van de discussie met de heer Beemsterboer vraagt de heer Klein zich af of de provincie niet meer zou moeten focussen op preventie van faunaschade en hiervoor specifiek budget moet reserveren. Bij het doornemen van de begroting merkte hij op dat het woord 'preventie' slechts tweemaal voorkomt, en niet in relatie tot preventie van faunaschade. Hij pleit voor een directere en actievere rol van de provincie in het inzetten op preventieve maatregelen en stelt voor hiervoor budget beschikbaar te stellen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) wil enkele punten onder de aandacht brengen. Hij uit zijn verbazing over het feit dat, ondanks de zorgen over het CO₂-gehalte in de atmosfeer, er weinig lijkt te zijn gekeken naar de effectiviteit van het gevoerde beleid in deze. Hij stelt dat het normaal zou zijn om resultaten te willen zien wanneer er veel geld aan een kwestie wordt besteed. Hij is verbaasd dat dit niet lijkt te gebeuren in de context van klimaatverandering.

Vervolgens spreekt de heer Van Tiggelen gedeputeerde Beemsterboer aan over het onderwerp ammoniakuitstoot en benadrukt dat het vooral belangrijk is om te kijken naar de impact ervan op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Uit recent onderzoek zou blijken dat deze gebieden hier geen last van hebben, wat volgens de heer Van Tiggelen betekent dat het huidige beleid heroverwogen moet worden.

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt de gedeputeerden voor de antwoorden en uit ook zijn waardering naar mevrouw Kocken voor haar openhartige beantwoording. Hij maakt zich zorgen over de laatste vierduizend hectare die nog moet worden aangeplant. Hij vraagt zich af hoe het mogelijk is dat, aangezien het NNN er al was voordat het Transitiefonds en de Stikstofwet geïntroduceerd werden, er nu een beroep gedaan moet worden op het Transitiefonds.

De heer **Mülder** (D66) vraagt om duidelijkheid over het exacte aantal hectares waarover gesproken wordt. Hij merkt op dat er een verschil is tussen het genoemde aantal van vierduizend hectare en de 3087 hectare die in de documenten wordt vermeld alsnog te verwerven voor de NNN vanaf 1 januari 2023. Hij wijst op het verschil van duizend hectare tussen deze twee aantallen en hoopt dat dit verschil verduidelijkt kan worden. Dit maakt de discussie mogelijk gemakkelijker.

De heer **Wallaart** (PvdA) stelt voor aan het college te vragen om duidelijkheid te verschaffen over het exacte aantal hectares waarover gesproken wordt. Het aantal van vierduizend hectare is de uitkomst van een simpele rekensom geweest, maar mogelijk klopt dit aantal niet.

Vervolgens gaat de heer Wallaart in op het onderwerp van indexatie en bedankt voor de gegeven antwoorden. Hij vraagt zich af of de SNL-beschikkingen in één keer voor een periode van zes jaar worden afgegeven of dat dit gefaseerd gebeurt. Hij uit zijn zorgen dat als alle beschikkingen tegelijk worden afgegeven, dit kan leiden tot een plotselinge stijging in de kosten, waarop de provincie zich moet voorbereiden.

Tot slot merkt hij op dat hij nog vragen heeft gesteld over de reserve afwaardering grondaankoop en vraagt of het mogelijk is hierover meer schriftelijke informatie te ontvangen.

De **voorzitter** constateert dat dit een technische vraag is en vraagt zich af in hoeverre dit de opinie over de Begroting 2024 zal beïnvloeden. Het is wellicht mogelijk deze vragen voorafgaand aan de besluitvorming beantwoord te krijgen.

De heer **Mülder** (D66) dankt de gedeputeerden voor de beantwoording. Op het gebied van natuur en landbouw ziet de Begroting 2024 er voldoende uit voor D66. D66 is voornemens enkele moties in te dienen.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Beemsterboer** reageert op de drie punten uit de tweede termijn. Hij begint met het Actieplan Dieren, ingebracht door de PvdA. Hij is in de veronderstelling dat dit gaat over de faunabeheerplannen. Na navraag bij zijn adviseurs blijkt dat zij deze mening ook zijn toegegaan.

Statenlid **Bwefar** (GL) verduidelijkt haar vraag en geeft aan dat het gaat over het beheer van de natuur. Ze benadrukt dat in de begroting bij punt 6.1 staat dat het de verantwoordelijkheid van de provincie is om voor wilde dieren te zorgen. Ze uit haar zorgen over het feit dat hier geen specifiek budget voor is gereserveerd. In deze context vraagt de PvdA zich af of het actieplan zal behandelen hoe de provincie op de hoogte blijft van de meest recente wetenschappelijke inzichten met betrekking tot het welzijn van wilde dieren, hoe deze inzichten zullen worden toegepast en of ze consequent zullen worden doorgevoerd.

Dit is gedeputeerde **Beemsterboer** niet bekend en zal dit nagaan.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op een vraag van de ChristenUnie over faunaschade. De partij vroeg of het niet effectiever is om meer te focussen op preventie. De gedeputeerde licht toe dat BIJ12 direct betrokken is bij dit beleid. Alle provincies stippelen via deze instantie hun beleid uit en besteden gezamenlijk onderzoek uit. Het is volgens hem logisch dat veel van deze taken bij BIJ12 liggen. Hij benadrukt dat in hun faunabeheerplannen, zoals het huidige plan voor ganzen, zij verplicht zijn (maar ook gemotiveerd zijn) om alle alternatieve en preventieve maatregelen te overwegen. Voor deze faunabeheerplannen is er ook budget beschikbaar.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op een opmerking van de PVV over ammoniakuitstoot en de gevolgen daarvan bij neerslag. Hij refereert aan een rapport van de UvA, waarin staat dat na een afstand van vijfhonderd meter vanaf de bron van de emissie, de oorsprong van de uitstoot niet meer meetbaar is. Desondanks heeft de minister in een recente brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat zij van mening is dat, met behulp van modelberekeningen, de ammoniakuitstoot die plaatsvindt tussen vijfhonderd meter en vijftwintig kilometer nog steeds in kaart kan worden gebracht. Hiermee bevestigt zij dat het UvA-rapport in lijn is met het model van het RIVM.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat de enige modellen die werken, fotomodellen zijn.

Gedeputeerde **Kocken** reageert op twee vragen in tweede termijn op haar portefeuille. Eerst bespreekt ze een vraag over het rapport van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. Ze licht toe dat de provincie de Agenda Natuurinclusief volgt en hier actief aan werkt. Hoewel er geen apart programma voor is, wordt hier wel uitvoering aan gegeven via initiatieven als groen kapitaal en infra natuur. Ze verzekert dat de provincie de agenda zal blijven volgen en de Statenleden zal informeren waar en wanneer dat relevant is.

Vervolgens behandelt ze een vraag die zowel door de heer Wallaart als de heer Mülder is gesteld over de exacte hoeveelheid grond. Ze verduidelijkt dat er nog ruim vierduizend hectare gerealiseerd moet worden, terwijl ruim drieduizend hectare nog aangekocht moet worden. Hiermee bevestigt ze dat beide heren correct waren in hun beweringen.

De heer **Mülder** (D66) vraagt ter verduidelijking of er in 2022 630 hectare is verkregen of gerealiseerd.

Gedeputeerde **Kocken** is dit niet bekend en zal hier op een later moment op terugkomen.

Tot slot geeft gedeputeerde Kocken een toelichting op het proces van indexatie. Ze legt uit dat de indexatie jaarlijks plaatsvindt bij het vaststellen van nieuwe beschikkingen. Dit betekent dat ze dit van tevoren weten en er dus rekening mee moeten houden. Ze benadrukt dat de indexatie niet dakpansgewijs is, maar in grotere stappen gebeurt.

De voorzitter constateert dat dit agendapunt voldoende is besproken. Het advies van de commissie Landelijk Gebied zal in de vorm van het verslag aan PS worden toegezonden voor de PS-vergadering van 6 november 2023. Tijdens deze vergadering wordt de besluitvorming voorbereid over de Begroting 2024.